

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

IES AS TELLEIRAS

Estrada de Cedeira Km1-15570 NARÓN (A Coruña)
Tif.981384822 Fax 981385722 ies.telleiras@edu.xunta.es http://www.telleiras.com

Programación didáctica do Departamento de
FILOSOFÍA
Curso 2010 —2011
IES As Telleiras

Membros do departamento:	Sinaturas:
(Xefe do departamento): Fco. Javier Yáñez Pérez	
Emiliano Patiño Doval	

Índice:

<u>1.- Historia da Filosofía.....</u>	<u>4</u>
<u>1.1. 2º Bacharelato.....</u>	<u>4</u>
1.1.1. Contribución da materia ás competencias básicas:.....	4
1.1.2. Obxectivos.....	4
1.1.3. Contidos.....	4
1.1.4. Contidos mínimos.....	7
1.1.5. Criterio de avaliación.....	9
1.1.6. Contribución ao Proxecto Lector.....	10
1.1.7. Accións de acordo ao Plan TIC.....	10
1.1.8. Metodoloxía didáctica.....	11
1.1.9. Procedemento de avaliación.....	11
1.1.10. Actividades de recuperación.....	14
1.1.11. Materiais e recursos didácticos.....	14
1.1.12. Actividades complementarias e extraescolares.....	14
1.1.13. Atención á diversidade.....	14
<u>2.- FILOSOFÍA e CIDADANÍA.....</u>	<u>15</u>
<u>2.1. 1º Bacharelato.....</u>	<u>15</u>
2.1.1. Contribución da materia ás competencias básicas:.....	15
2.1.2. Obxectivos.....	15
2.1.3. Contidos.....	15
2.1.4. Contidos mínimos.....	19
2.1.5. Criterio de avaliación.....	22
2.1.6. Contribución ao Proxecto Lector.....	23
2.1.7. Accións de acordo ao Plan TIC.....	24
2.1.8. Metodoloxía didáctica.....	24
2.1.9. Procedemento de avaliación.....	24
2.1.10. Actividades de recuperación.....	25
2.1.11. Materiais e recursos didácticos.....	25
2.1.12. Actividades complementarias e extraescolares.....	25
2.1.13. Atención á Diversidade:.....	26
<u>3.- ANTROPOLOXÍA.....</u>	<u>26</u>
<u>3.1. 1º Bacharelato.....</u>	<u>26</u>
3.1.1. Contribución da materia ás competencias básicas:.....	26
3.1.2. Obxectivos.....	26
3.1.3. Contidos.....	26
3.1.4. Contidos mínimos.....	28
3.1.5. Contribución ao Proxecto Lector.....	29
3.1.6. Accións de acordo ao Plan TIC.....	29
3.1.7. Criterio de avaliación.....	29
3.1.8. Metodoloxía didáctica.....	30
3.1.9. Procedemento de avaliación.....	30
3.1.10. Actividades de recuperación.....	30
3.1.11. Materiais e recursos didácticos.....	30
3.1.12. Actividades complementarias e extraescolares.....	31
3.1.13. Atención á Diversidade:.....	31
<u>4.- Constancia de información ao alumnado.....</u>	<u>31</u>
<u>5.- Criterios para avaliar a programación.....</u>	<u>31</u>

6.- Información ao alumnado.....32

7.- Acreditación de coñecementos previos.....32

1.-Historia da Filosofía

1.1. 2º Bacharelato

1.1.1. Contribución da materia ás competencias básicas:

Non se contempla neste nivel

1.1.2. Obxectivos.

O desenvolvemento desta materia debe contribuír a que os alumnos e as alumnas adquiran as seguintes capacidades:

Comprende-los problemas filosóficos fundamentais que ocuparon os filósofos ó longo da historia e recoñece-la súa transcendencia para a comprensión do mundo actual.

Analizar e comentar textos filosóficos establecendo con eles unha relación de diálogo crítico que leve á súa interpretación, á súa comparación e á súa localización.

Relaciona-las teorías filosóficas co marco social e cultural no que se formularon e do que son a súa expresión, xunto con outras manifestacións da actividade intelectual humana.

Comprende-la relación existente entre as diversas teorías e correntes filosóficas que se sucederon ó longo da historia, analizando as semellanzas e as diferencias tanto no modo de formula-los problemas como nas solucións que se propoñen.

Situa-las distintas formas culturais e ideolóxicas do presente no marco da Historia das Ideas, e recoñece-lo valor da comprensión do outro (texto ou interlocutor) para o desenvolvemento do propio punto de vista.

Descubri-las conceptualizacións de carácter excluínte ou discriminatorio que, de forma explícita ou implícita, forman parte do discurso filosófico.

Planificar e realizar pequenas investigacións sobre temas monográficos, utilizando os procedementos básicos do traballo intelectual, e poñendo especial atención no rigor conceptual e lóxico tanto na análise do tema como na expresión do propio pensamento.

Comprender que o diálogo racional é a forma máis adecuada para a libre expresión e comparación de ideas, e que a razón é unha capacidade privilexiada para regula-la acción humana individual e colectiva.

1.1.3. Contidos

A selección de contidos conceptuais, procedimentais e actitudinais corresponde tanto á caracterización da materia como ós seus obxectivos xerais. Os contidos conceptuais preséntanse divididos en catro grandes bloques que corresponden, á súa vez, a catro grandes períodos da Historia da Filosofía. En cada bloque determínanse os problemas fundamentais a tratar, pero o seu desenvolvemento específico queda aberto a diversos enfoques e á selección de autores.

A programación das unidades didácticas pode articularse en torno a algún dos contidos conceptuais, pero sempre tendo en conta o desenvolvemento dos contidos procedimentais e latitudinais, de xeito que se contemplen os seguintes aspectos máis xerais referidos:

- * Á comprensión dos problemas a partir dos que nacen as distintas propostas teóricas.

- * O establecemento de relacións entre os problemas e desenvolvementos teóricos e o marco histórico no que nacen, e entre o desenvolvemento interno das teorías e sistemas filosóficos e os problemas teóricos do presente.

* O diálogo cos textos.

1ª Avaliación

Temas 1 e 2: Filosofía Antiga: **Platón e Aristóteles**

No desenvolvemento deste apartado hai que analiza-la orixe do pensamento filosófico e a súa evolución durante a Antigüidade Clásica. Trataranse os problemas específicos que foron obxecto de estudio por parte dos distintos pensadores e das escolas filosóficas, e que cimentaron o posterior desenvolvemento da Filosofía ata os nosos días.

Platón e Aristóteles deberán ser obxecto dunha análise máis pormenorizada no estudio de ditos temas.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Análise dos conceptos, das relacións lóxicas e dos problemas filosóficos que aparecen nos textos de Platón e Aristóteles
- Interpretación do contido dos textos filosóficos seleccionados, relacionándoos co seu contexto teórico e social.
- Recoñecemento dos elementos conceptuais de carácter excluínte presentes, de forma implícita ou explícita, no discurso filosófico dos pensadores antigos.
- Lectura dunha obra filosófica da época que sexa sinxela e breve.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Aprecio polo valor que as reflexións filosóficas do pasado teñen para a comprensión do presente.
- Interese e gusto pola lectura de obras de filosofía

2ª Avaliación

Tema 3: Filosofía medieval: **Agostiño de Hipona e Tomé de Aquino**

Deste período estudarase o desenvolvemento que seguiu o pensamento filosófico desde os primeiros séculos da era cristiá ata a baixa Idade Media. Sinálanse como problemas fundamentais aqueles que presentan innovacións respecto á tradición anterior. Co seu desenvolvemento, promoverase a reflexión racional sobre a relixión e sobre as crenzas, así como a identificación de conceptos das distintas tradicións relixiosas (cristiá, islámica, hebrea, ...) presentes na nosa cultura.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Confección de cronoloxías e de esquemas conceptuais que permitan localizar e relacionar tanto autores coma posturas ou sistemas filosóficos.
- Establecemento de relacións entre os problemas e sistemas filosóficos elaborados polos autores da época e as condicións sociais e culturais que os enmarcan, utilizando fontes bibliográficas e de consulta e confeccionando fichas.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Aprecio polo traballo intelectual e sensibilidade polo rigor necesario nas súas distintas fases.
- Interese pola perspectiva histórica como forma de acceso ós problemas e ás concepcións do presente.
- Tolerancia e respecto polas distintas cosmovisións e formas ideolóxicas.

Tema 4 e 5: Filosofía moderna: **Descartes, Locke, Hume e Kant**

O desenvolvemento do pensamento filosófico durante os séculos XVI, XVII e XVIII ten unha importancia fundamental tanto polas súas aportacións específicas como por senta-las bases de cuestións e de ideas que se prolongan ata os nosos días. Debido á complexidade e á riqueza das aportacións filosóficas deste período, ditas cuestións trátanse en dous momentos distintos. En primeiro lugar, o período comprendido entre os séculos XVI e XVII no que haberá que tomar como punto de partida a nova concepción do home e do mundo formada durante o Renacemento. En segundo lugar, o século XVIII durante o cal cristalizan no movemento da Ilustración as distintas aportacións filosóficas, científicas e culturais. Descartes, Locke e Kant son os autores que deberán ser obxecto dunha análise máis pormenorizada no estudio dos diversos temas.

Ademais prestaráse especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Comentario aberto de textos filosóficos dos autores estudados, que inclúa unha valoración persoal argumentada
- Identificación e comparación de distintas posturas filosóficas referidas a un mesmo problema filosófico
- Preparación e elaboración dun traballo monográfico sobre algún tema ou sobre algún autor da época, utilizando as técnicas básicas do traballo intelectual
- Lectura dunha obra filosófica sinxela e breve

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Actitude crítica ante os contidos ideolóxicos que subxacen en obras filosóficas e perante os temas que denoten algunha discriminación
- Interese e curiosidade pola lectura de obras e textos filosóficos, utilizando criterios propios de selección e de valoración.

3ª Avaliación

Tema 6 e 7: Filosofía contemporánea: Karl Marx e Friedrich Nietzsche

No estudio da Filosofía contemporánea, hai que distingui-los problemas que formulan os pensadores do século XIX, especialmente na súa primeira metade, das tendencias e dos desenvolvementos xurdidos cara a finais de século e que teñen continuidade e expansión durante o século XX. Neste século, a reflexión filosófica abandona o empeño pola construción de sistemas para centrarse na análise de determinados problemas ligados moi directamente á complexidade das novas realidades, que van xurdindo na rápida transformación das estruturas económicas, políticas e sociais.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización de traballos de síntese a partir de diferentes fontes de información e de consulta
- Planificación e realización de sesións de discusión sobre algún problema filosófico do presente
- Realización de composicións filosóficas

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Atención á precisión lóxica e conceptual na expresión das propias reflexións filosóficas
- Inclinação por considera-las posturas ideolóxicas ou filosóficas dos demais como fonte de enriquecemento persoal e colectivo
- Interese e actitude crítica ante as distintas formas de creación intelectual e ante as posibilidades explicativas dos diversos ámbitos da actividade humana

1.1.4. Contidos mínimos

1ª Avaliación

1. -PLATÓN

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual*, Ponderación: 3

- A formación da polis grega.
- Antecedentes presocráticos: Heráclito, Parménides e Anaxágoras.
- Os sofistas e Sócrates.

Comprensión

Ponderación: 5

- A teoría platónica das ideas:
- Mundo sensible e mundo intelixible.
- Graos de coñecemento.
- La concepción política de Platón:
- Antropoloxía platónica
- Vinculación da alma á cidade.

Coñecemento específico [ESTE APARTADO É COMÚN PARA TODOS OS AUTORES]

Ponderación: 2

Poñer en relación a temática do texto con outros puntos da temática dos diferentes autores o correntes filosóficas do currículo ou cun tema proposto. De xeito xenérico, pódese propoñer un dos seguintes tipos de cuestións:

- a) reexpoñer nun autor ou autores diferentes -con claridade conceptual e rigor lóxico- o problema tratado no texto, ou ben,
- b) solucionar -críticamente e con rigor conceptual- unha cuestión sobre un tema do mundo actual en relación co texto proposto, ou ben,
- c) vincular á problemática do texto -de modo apropiado e con coherencia conceptual- unha cuestión que se propoña.

2. - Aristóteles

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- Crítica da doutrina platónica.
- O proceso de abstracción fronte ao acceso dialéctico ás ideas de corte platónico.
- O tránsito cara o mundo helenístico.

Comprensión

Ponderación: 5

- A teoría hylemórfica no seo da physis:
- A *kinesis* ou cambio.Os principios do cambio.
- A teoría causal.
- Xerarquía de seres e modos de ser.
- O motor inmóbil.
- A idea de cidadán en Aristóteles:
- A ética aristotélica: *ethos* e praxe, o concepto de *areté*.

- A idea de polis e a condición de cidadán.

2ª Avaliación

3.- Agostiño e Tomé

Desenvolvemento curricular

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- Agostiño de Hipona:
- Helenismo: Filosofía e cristianismo.
- As novas ideas fronte ao mundo grego.
- Tomé de Aquino:
- A noción de Escolástica e o nacemento da Universidade.
- A recepción de Aristóteles. Averroes e o averroísmo latino.

Comprensión

Ponderación: 5

- O problema entre razón e fe en Santo Agostiño e en San Tomé.
- Lei divina, lei natural e lei positiva en San Tomé.

4.- DESCARTES, LOCKE E HUME

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual*

Ponderación: 3

- Renacemento e Reforma.
- A vinculación do empirismo e o racionalismo ca revolución científica.

Comprensión Ponderación: 5

- O problema do método: a idea de substancia en Descartes e o problema da veracidade divina.
- Fenomenalismo e causalidade en Hume.
- A idea de “estado de natureza” como fundamento ideolóxico do novo estado burgués: a teoría do contrato social en Locke.

5.- KANT

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- Factores políticos, sociais e culturais que no século XVIII conducen á Ilustración.
- As novas ideas: progreso, educación ou iluminación, humanidade, civilización, natureza.
- Características da razón ilustrada.

Comprensión

Ponderación: 5

- A idea kantiana de Ilustración.
- A síntese entre racionalismo e empirismo en Kant.
- O formalismo moral.

3ª Avaliación

6.- MARX

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- As influencias do socialismo utópico, da esquerda hegeliana e da Economía política.
- Revolución industrial e movemento obreiro.
- O nacemento das ciencias sociais.

Comprensión

Ponderación: 5

- O concepto de alienación.
- A análise da mercancía e o concepto de plusvalía.
- O materialismo histórico.

7. - NIETZSCHE

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- 1.- Un novo marco científico: evolucionismo e positivismo.
- 2.- A herdanza da Ilustración.

Comprensión

Ponderación: 5

- O método xenealóxico.
- Crítica da cultura occidental: O nihilismo.
- A vontade de poder e o Superhome.

1.1.5. Criterio de avaliación

- Analiza-lo contido dun texto filosófico, identificando os problemas, os conceptos e os termos específicos que aparecen, facendo explícita a súa estrutura expositiva (teses, argumentos e conclusións).

Este criterio trata de avalia-la capacidade para ler comprensivamente e para analizar textos filosóficos mediante a identificación dos problemas que neles se formulan, a explicación dos conceptos e dos termos específicos, así como o recoñecemento das proposicións e dos argumentos que apoian as teses mantidas e as conclusións derivadas das mesmas. Todo iso permite valora-lo progreso dos alumnos e das alumnas na comprensión do significado dos textos filosóficos.

- Interpretar un texto filosófico sinalando, por un lado, a relación entre o problema que formula o autor e o contexto teórico e social da época e, por outro, diferenciando as propostas que contén doutras posibles posicións sobre o mesmo tema.

Este criterio trata de avalia-la capacidade do alumnado para explicar, coas súas propias palabras e de forma argumentada, o senso dun texto filosófico, utilizando para iso a información obtida sobre o autor, o contexto socio-cultural no que xorden os problemas que o texto formula e outros modos de responder a eses mesmos problemas. Trátase, polo tanto, de avaliar fundamentalmente a competencia argumentativa do alumnado e a súa capacidade para integrar informacións diversas.

- Comentar un texto filosófico, atendendo especialmente á identificación dos supostos implícitos que o sustentan, á consistencia dos seus argumentos e das súas conclusións, así como á vixencia das súas aportacións na actualidade.

Este criterio pretende avalia-la capacidade dos alumnos e das alumnas para enriquecer progresivamente a súa comprensión e a interpretación dos textos filosóficos, utilizando pautas de comentario que lles axuden a descubrir supostos (crenzas, intereses, propósitos, ...) nas posicións analizadas, que permitan aprecia-la maior ou menor coherencia das mesmas e que lles faciliten

recoñecer, nas interpretacións filosóficas do noso tempo e nas súas propias, a presenza das concepcións do pasado.

- Ordenar e situar cronoloxicamente as diversas interpretacións filosóficas estudadas, relacionándoas unhas coas outras, sinalando as súas similitudes e diferencias e recoñecendo a permanencia e a historicidade das propostas filosóficas.

Preténdese avaliar con este criterio a capacidade dos alumnos e das alumnas para situar no momento histórico correspondente os textos dos autores estudados, así como para recoñecer e para identifica-la similitude ou a discrepancia das súas formulacións e o valor das súas aportacións na configuración da mentalidade do noso tempo.

- Relaciona-los problemas filosóficos e os seus autores, que os alumnos e as alumnas estudaron, coas condicións históricas, sociais e culturais nas que xurdiron e ás que intentaron dar resposta..

A intención deste criterio é comproba-la capacidade do alumnado para situa-las cuestións filosóficas estudadas no marco histórico, social e cultural no que xorden, comparando e diferenciando o saber filosófico doutras manifestacións culturais que aparecen no mesmo contexto, e analizando a relación existente entre as formulacións e propostas dos filósofos e os problemas e as necesidades da sociedade do seu tempo.

- Recoñece-las conceptualizacións de carácter excluínte e discriminatorio (androcentrismo, etnocentrismo e outras) que poidan aparecer no discurso filosófico das distintas épocas.

Este criterio pretende avalia-la capacidade das alumnas e dos alumnos para descubrir supostos, implícitos ou explícitos, no discurso filosófico, en especial aqueles que implican algún tipo de discriminación. Trátase, pois, de valora-la capacidade da análise crítica dos alumnos e das alumnas, así como a súa capacidade para atender ás consecuencias sociais dos discursos teóricos.

- Elaborar un traballo monográfico de investigación sobre algún aspecto da Historia do pensamento filosófico, atendendo especialmente ó proceso de recollida e de selección da información.

Este criterio trata de avaliar en que medida os alumnos e as alumnas son capaces de planificar e de realizar un pequeno traballo monográfico, ó longo do curso, sobre algún aspecto da Historia do Pensamento; trátase, igualmente, de comproba-lo seu grao de autonomía na utilización dos procedementos de busca e de selección de información, así como das súas destrezas expositivas.

- Participar en debates e en sesións de discusión sobre problemas filosóficos actuais, que susciten o interese dos alumnos e das alumnas, e nos cales estes deban aporta-las súas propias reflexións e relacionalas con outras posicións de épocas pasadas, previamente estudadas.

Con este criterio preténdese comproba-la capacidade desenvolvida polo alumnado para establecer relacións entre algunhas formulacións filosóficas da actualidade e outras formulacións do mesmo en épocas pasadas. Así mesmo, o debate permitirá avalia-la competencia dos alumnos e das alumnas para manter un diálogo racional e argumentar oralmente as súas propias posicións con liberdade e sen dogmatismos.

1.1.6. Contribución ao Proxecto Lector

Non se contempla neste nivel

1.1.7. Accións de acordo ao Plan TIC

Non se contemplan neste nivel

1.1.8. Metodoloxía didáctica

Exposición, por parte do profesor, dos contidos. Para iso empregaranse esquemas gráficos na encerado ou, ocasionalmente, pedirase aos alumnos que os efectúen eles mesmos.

Preguntas frecuentes para determinar o grao de asimilación dos contidos.

1.1.9. Procedemento de avaliación

Ferramentas:

Actitude			
Conceptos e Procedementos	100,00%	Probas escritas:	*
		Traballos / expresión escrita	
		Lecturas / Audicións	
		Laboratorios / Expresión oral	

Criterios:

É avaliación continua. Isto significa que non hai recuperacións: a nota da última avaliación é a que conta. Tamén significa que nos exames “entrarán” todos os autores estudados desde o comezo do curso (con posibilidade de seleccionar algúns temas de cada autor)

Á nota final do último exame (3ª avaliación), se a nota do exame é superior a 3, sumaráselle o indicado en concepto de traballo en clase e as notas dos exames das anteriores avaliacións ,:

Nota	5-6	7-8	9-10
Primeiro exame	+ 0,25 pts	+ 0,5 pts	+ 0,75 pts
Segundo exame	+ 0,25 pts	+ 0,5 pts	+ 0,75 pts

Os exames cinguiranse ao modelo de exame proposto polo grupo de traballo das PAAU, cos seguintes contidos e criterios:

1. -PLATÓN

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual*, Ponderación: 3

- A formación da polis grega.
- Antecedentes presocráticos: Heráclito, Parménides e Anaxágoras.
- Os sofistas e Sócrates.

Comprensión

Ponderación: 5

- A teoría platónica das ideas:
- Mundo sensible e mundo intelixible.
- Graos de coñecemento.
- La concepción política de Platón:
- Antropoloxía platónica
- Vinculación da alma á cidade.

Cñecemento específico [ESTE APARTADO É COMÚN PARA TODOS OS AUTORES]

Ponderación: 2

Poñer en relación a temática do texto con outros puntos da temática dos diferentes autores o correntes filosóficas do currículo ou cun tema proposto. De xeito xenérico, pódese propoñer un dos seguintes tipos de cuestións:

- a) reexpoñer nun autor ou autores diferentes -con claridade conceptual e rigor lóxico- o problema tratado no texto, ou ben,
- b) solucionar -críticamente e con rigor conceptual- unha cuestión sobre un tema do mundo actual en relación co texto proposto, ou ben,
- ci) vincular á problemática do texto -de modo apropiado e con coherencia conceptual- unha cuestión que se propoña.

2. - Aristóteles

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- Crítica da doutrina platónica.
- O proceso de abstracción fronte ao acceso dialéctico ás ideas de corte platónico.
- O tránsito cara o mundo helenístico.

Comprensión

Ponderación: 5

- A teoría hylemórfica no seo da physis:
- A *kínesis* ou cambio. Os principios do cambio.
- A teoría causal.
- Xerarquía de seres e modos de ser.
- O motor inmóbil.
- A idea de cidadán en Aristóteles:
- A ética aristotélica: *ethos* e praxe, o concepto de *areté*.
- A idea de polis e a condición de cidadán.

3.- Agostiño e Tomé

Desenvolvemento curricular

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- Agostiño de Hipona:
- Helenismo: Filosofía e cristianismo.
- As novas ideas fronte ao mundo grego.
- Tomé de Aquino:
- A noción de Escolástica e o nacemento da Universidade.
- A recepción de Aristóteles. Averroes e o averroísmo latino.

Comprensión

Ponderación: 5

- O problema entre razón e fe en Santo Agostiño e en San Tomé.
- Lei divina, lei natural e lei positiva en San Tomé.

4. - DESCARTES, LOCKE E HUME

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual*

Ponderación: 3

- Renacemento e Reforma.
- A vinculación do empirismo e o racionalismo coa revolución científica.

Comprensión Ponderación: 5

- O problema do método: a idea de substancia en Descartes e o problema da veracidade divina.
- Fenomenalismo e causalidade en Hume.
- A idea de “estado de natureza” como fundamento ideolóxico do novo estado burgués: a teoría do contrato social en Locke.

5. - KANT

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- Factores políticos, sociais e culturais que no século XVIII conducen á Ilustración.
- As novas ideas: progreso, educación ou iluminación, humanidade, civilización, natureza.
- Características da razón ilustrada.

Comprensión

Ponderación: 5

- A idea kantiana de Ilustración.
- A síntese entre racionalismo e empirismo en Kant.
- O formalismo moral.

6 . - MARX

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- As influencias do socialismo utópico, da esquerda hegeliana e da Economía política.
- Revolución industrial e movemento obreiro.
- O nacemento das ciencias sociais.

Comprensión

Ponderación: 5

- O concepto de alienación.
- A análise da mercancía e o concepto de plusvalía.
- O materialismo histórico.

7. - NIETZSCHE

Curriculo

Interpretación: *Marco histórico e conceptual* Ponderación: 3

- 3.- Un novo marco científico: evolucionismo e positivismo.
- 4.- A herdanza da Ilustración.

Comprensión

Ponderación: 5

- O método xenealóxico.
- Crítica da cultura occidental: O nihilismo.

- A vontade de poder e o Superhome.

1.1.10.Actividades de recuperación

Prestando atención á asimilación activa dos contidos por parte de todo o alumnado, proporanse as seguintes actividades de reforzo:

- Elaboración guiada de mapas conceptuais ou táboas informativas dos temas que maior dificultade presenten ó alumnado.
- Comentarios de textos alternativos.

1.1.11.Materiais e recursos didácticos

Neste curso, o libro de texto a utilizar na materia de Filosofía II é o seguinte: Emilio Lledó Íñigo e outros *Historia da Filosofía 2* Obradoiro santillana (Proxecto casa do Saber).

1.1.12.Actividades complementarias e extraescolares

Denominación da actividade: Cachai: Aula Aberta de Filosofía e Ética.

Data de celebración: Febreiro-Marzo 2010.

Lugar de celebración: Auditorio Municipal de Narón.

Obxectivos:

- x A nivel cognitivo:
 - comprender o mundo no que vivimos.
 - Espertar o sentido crítico do alumno. Implicación co ámbito social.
 - Desenvolver a súa capacidade intelectual e cognoscitiva. Fomentar o debate: as hipóteses, a argumentación e a comprensión de textos.
- x A nivel de actitudes:
 - Provocar o interese pola Filosofía, polo pensamento contemporáneo.
 - Incentivar a lectura e a comprensión de textos.
- x A nivel Ético (integración):
 - Educar en Valores: Solidaridade, tolerancia, igualdade, xustiza, legalidade.
 - Facilitar a preparación dos alumnos e alumnas á multiculturalidade crecente nas aulas.

1.1.13. Atención á diversidade

Este curso temos un alumno con Síndrome de Rubinstein. Isto leva a que require unha atención personalizada para a realización de probas escritas, pero non modificacións na programación da materia.

2.- FILOSOFÍA e CIDADANÍA

2.1. 1º Bacharelato

2.1.1. Contribución da materia ás competencias básicas:

Non se contempla neste nivel

2.1.2. Obxectivos.

O desenvolvemento desta materia debe contribuír a que os alumnos e as alumnas adquiran as seguintes capacidades e actitudes:

- Identificar e apreciar o sentido dos problemas filosóficos e empregar con propiedade e rigor os novos conceptos e termos asimilados para a análise e a discusión.
- Adoptar unha actitudes crítica e reflexiva ante as cuestións teóricas e prácticas, fundamentando axeitadamente as ideas.
- Argumentar de modo coherente o propio pensamento de forma oral e escrita, contrastándoo con outras posicións e argumentacións.
- Practicar e valorar o diálogo filosófico como proceso de encontro racional e búsqueda colectiva da verdade.
- Analizar e comentar textos filosóficos, tanto na súa coherencia interna como no seu contexto histórico, identificando os problemas que plantexan, así como os argumentos e as solucións propostas.
- Empregar procedementos básicos para o traballo intelectual e o traballo autónomo: búsqueda e selección de información, contraste, análise, síntese e avaliación crítica da mesma, promovendo o rigor intelectual no plantexamento dos problemas.
- Adoptar unha actitude de respecto das diferenzas e crítica ante todo intento de xustificación das desigualdades sociais e ante toda discriminación, xa sexa por sexo, etnia, cultura, crenzas ou outras características individuais ou sociais.
- Valorar a capacidade normativa e transformadora da razón para construír unha sociedade máis xusta, na que exista unha verdadeira igualdade de oportunidades.
- Valorar os intentos por construír unha sociedade mundial baseada no cumprimento dos dereitos humanos, na convivencia pacífica e na defensa da natureza.
- Consolidar a competencia social cidadán fundamentando teóricamente o seu sentido, valor e necesidade para exercer unha cidadanía democrática.
- Desenvolgar unha conciencia cívica, crítica e autónoma, inspirada nos dereitos humanos e comprometida coa construción dunha sociedade democrática, xusta e equitativa e coa defensa da natureza, desenvolando actitudes de solidariedade e participación na vida comunitaria.

2.1.3. Contidos

1ª Avaliación:

Tema 1: A filosofía e o mundo do saber

- A orixe histórica da filosofía.
- Especificidade do saber filosófico.

- Necesidade e utilidade da filosofía
- Filosofía e interculturalidade: multiculturalidade e globalización.
- A filosofía e a súa historia.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización dos exercicios e actividades propostas.
- Comentario de textos:a análise e comprensión dos contidos.
- Consulta bibliográfica: monografías e dicionarios.
- Consulta dixital: filosofía na rede.
- Xogos: xogos conscientes, de atención, de preguntas e respostas, de emparexamento de datos.
- Panel de citas.
- Elaboración de disertacións e de composicións de reflexión persoal.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Capacidade de asumir unha postura crítica, dialogante e respetuosa cara as opcións, ideas e argumentos dos demais.
- Valoración das distintas clases de saber e das súas respectivas aportacións.
- Toma de conciencia da especificidade, utilidade e necesidade do saber filosófico.
- Interese polo desenvolvemento histórico do pensamento occidental.

Tema 2: As preguntas fundamentais da Filosofía

- Concepto de metafísica e a pregunta polo ser (sustancia/accidentes)
- Probas sobre a existencia de Deus e a imposibilidade da metafísica como ciencia (Kant).
- Relacións entre ciencia e tecnoloxía.
- O paso do traballo artesanal ao capitalismo industrial.
- Liberalismo e globalización.
- A estética como disciplina filosófica.
- O belo e o sublime como categorías estéticas.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización dos exercicios propostos na Unidade.
- Lectura comprensiva e análise de pequenos textos.
- Consulta bibliográfica: monografías e dicionarios.
- Disertacións e composicións de reflexión persoal.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Construír unha visión crítica do mundo industrial e laboral.
- Tomar conciencia da hipervaloración do predomínio da racionalidade tecnolóxica.
- Construír unha visión crítica da metafísica e desenvolver a nosa conciencia como *da-sein*.
- Valorar a especificidade do saber estético, o seu sentido e significado.

- Descubrir as capacidades propias da arte.
- Desenvolar unha postura respetuosa cara as diversas aportacións artísticas doutras culturas.

2ª Avaliación:

Tema 3: A Filosofía como racionalidade teórica.

- O coñecemento sensible: sensación e percepción, imaxinación e memoria.
- O coñecemento intelixible: intelixencia, conceptos, xuízo e razoamento.
- Coñecemento e verdade: a verdade como adecuación, como evidencia, como coherencia e como perspectiva.
- Teorías en torno ao valor da verdade: escepticismo, realismo, relativismo.
- Os límites do coñecemento humano: filosofía e ciencia.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización dos exercicios propostos na Unidade.
- Lectura comprensiva e análise de pequenos textos.
- Consulta bibliográfica: monografías e dicionarios.
- Disertacións e composicións de reflexión persoal.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Valorar a búsqueda da verdade nos procesos de comunicación humana.
- Priorizar a escoita activa nun diálogo de interlocutores válidos.
- Desenvolar unha postura respetuosa cara as conviccións e crenzas procedentes doutras culturas.
- Descubrir as capacidades e oportunidades do traballo en equipo e os argumentos dos demais aínda que non se compartan.

Tema 4: A Filosofía como racionalidade práctica.

- Concepto de razón práctica.
- Ética e política en Platón, Aristóteles, o Helenismo e a Idade Media.
- Maquiavelo e a razón de Estado.
- A teoría política de Hobbes fronte a Spinoza.
- Da ética kantiana a Weber, Habermas e Rawls.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización dos exercicios propostos na Unidade.
- Lectura comprensiva e análise de pequenos textos.
- Consulta bibliográfica: monografías e dicionarios.
- Disertacións e composicións de reflexión persoal.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Valorar positivamente a especificidade do saber práctico, o seu sentido e significado.
- Estimular a reflexións sobre a ética e a política.

- Estimular a tolerancia como actitude democrática.
- Desenrolar un talante cívico-democrático.

3ª Avaliación:

Tema 8: A dimensión lingüística e simbólica do individuo.

- Elementos do proceso de comunicación e funcións da linguaxe.
- A linguaxe humana e a linguaxe animal.
- Linguaxe natural e linguaxe formal.
- A siloxística aristotélica.
- A lóxica formal e a lóxica informal.
- Falacias, paradoxos, paraloxismos e sofismas.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización dos exercicios propostos na Unidade.
- Lectura comprensiva e análise de pequenos textos.
- Consulta bibliográfica: monografías e dicionarios.
- Disertacións e composicións de reflexión persoal.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Potenciar a capacidade de análise racional a partir das ferramentas lóxicas.
- Apreciar a capacidade para detectar cando razoamos mal.
- Desenrolar a capacidade crítica para desenrolar a propia opinión argumentada.

Tema 11: Orixe e lexitimidade do poder político.

- Concepto de poder político
- Nación, sociedade civil e Estado.
- Absolutismo e liberalismo político.
- Límites do Estado e soberanía.
- Lexitimación e cidadanía democrática.

Ademais prestarase especial atención as seguintes cuestións procedimentais:

- Realización dos exercicios propostos na Unidade.
- Lectura comprensiva e análise de pequenos textos.
- Consulta bibliográfica: monografías e dicionarios.
- Disertacións e composicións de reflexión persoal.

E teranse en conta os seguintes aspectos actitudinais:

- Construír unha visión crítica sobre as teorías da orixe do estado e a sociedade civil.
- Comprender a complexidade da convivencia socio-política.
- Estimular sentimentos favorables cara as prácticas democráticas.

2.1.4. Contidos mínimos

1ª Avaliación:

Tema 1: A filosofía e o mundo do saber

- Distinción mito e logos
- Tipos de saberes. Semellanzas e diferencias.
- A filosofía e a súa historia:
 - Época antiga. Distinguir os diferentes periodos e indicar o característico de cada un deles.
 - Época medieval: Coñecer as diferentes escolas e indicar o característico de cada unha delas.
 - Época moderna: Caracterización do Renacementismo e das principais correntes do pensamento moderno: Racionalismo, empirismo, criticismo kantiano e Idealismo alemán. Autores e aspectos máis salientables.
 - Época contemporánea: coñecemento das principais aportacións filosóficas deste periodo: positivismo de Augusto Comte, Marxismo, Vitalismo, Existencialismo, Filosofía analítica, Neopositivismo, Escola de Frankfurt e Pos-modernismo.

Tema 2: As preguntas fundamentais da Filosofía

- Principais problemas metafísicos:
 - Orixe da metafísica
 - Definición e evolución da metafísica e temas da metafísica:
 - O ser
 - Sustancia e accidentes
 - Problema da alma
 - Asunto de Deus)
 - Descrédito actual da metafísica
 - Crítica gnoseolóxico-lingüística
 - Crítica ético-moral
 - Crítica histórico política)
 - A nova actitude ante a metafísica: o sentido da vida.
- O desenvolvemento tecnolóxico e as súas consecuencias:
 - A “técnica” e a súa relación coa ciencia e a sociedade
 - Época pre-moderna
 - Época moderna
 - Época pos-moderna
 - A sociedade pos-industrial e os seus problemas.
 - Rasgos
 - Problemas

2ª Avaliación:

Tema 3: A filosofía como racionalidade teórica

- A filosofía como saber racional:
 - Definición de coñecemento
 - Órganos do coñecemento
 - Razón e sentidos nos procesos cognitivos
- O coñecemento sensible:
 - As sensacións (características e fases)
 - A percepción (mecanismos)
- O coñecemento intelixible:
 - A intelixencia (formación e desenvolvemento)
 - Formas do pensamento abstracto (conceptos, xuízos e razoamentos)
- Coñecemento e verdade
 - As interpretacións filosóficas da verdade (adecuación, evidencia, coherencia e perspectiva).
 - Teorías sobre a verdade (escepticismo, realismo, relativismo)
- Límites do coñecemento humano:
 - Segundo a filosofía antiga (Platón e Aristóteles)
 - Segundo a filosofía moderna (Racionalismo e empirismo)
 - Segundo o pensamento ilustrado (Kant)
 - Segundo a filosofía dos séculos XIX e XX (Idealismo, neopositivismo lóxico e racionalismo crítico)

Tema 4: A filosofía como racionalidade práctica

- A racionalidade práctica
 - Características
 - Natureza da racionalidade práctica:
 - moral como adquisición de virtudes, como cumprimento do deber, como autoestima, como solidariedade, como capacidade para a transformación pacífica dos conflitos, como cumprimento de principios universais.
 - A razón práctica política
 - Búsqueda da mellor forma de goberno
 - Fundamentos e xustificación do Estado
 - A natureza e a política
 - Análise do discurso político
- As relacións entre ética e política na Antigüidade
 - Ética e política en Platón
 - A ética da polis en Aristóteles
 - A ética e a política no período helenístico
- Ética e filosofía política na Idade Media e no Renacemento

- Ética e política en Agustín de Hipona
- Ética e política tomista.
- Autonomía política fronte á ética en Maquiavelo
- Ética e política na Idade Moderna
 - Ética e política en Hobbes.
 - Ética e política na teoría contratualista de Spinoza
 - A razón práctica en Kant.
- A razón práctica contemporánea
 - Ética política en Weber
 - O ámbito dos principios en Habermas e Rawls
 - Aplicación da ética a realidade sociopolítica

3ª Avaliación:

Tema 8: A dimensión lingüística e simbólica do ser humano

- Comunicación e linguaxe.
 - Proceso de comunicación (actores, factores e tipos de transmisión)
 - Os signos lingüísticos (naturais, convencionais, icónicos e non icónicos)
 - Linguaxe animal e linguaxe humana
- Orixe e desenvolvemento da linguaxe e as súas relacións co pensamento:
 - Teorías sobre a orixe da linguaxe (míticas e relixiosas, da convención, do carácter social da linguaxe, evolucionistas)
 - Desenvolvemento da linguaxe no neno (etapas)
 - Relacións da linguaxe co pensamento (a linguaxe determina o pensamento, depende do pensamento, son distintos con mutuas interdependencias)
- Linguaxe común e linguaxe formal.
 - Linguaxe ordinaria ou común
 - Linguaxe formal.
- A linguaxe lóxica:
 - O siloxismo categórico (regras, figuras e modos)
 - Dedución natural na lóxica de enunciados (signos, regras, taboas de verdade, definición dunhas fórmulas por outras, leis lóxicas, dedución natural e regras de inferencia).
 - A lóxica informal, falacias e paradoxos
 - Falacias formales
 - Falacias informales
 - **Paradoxos**

Tema 11: Orixe e lexitimidade do poder político.

- O poder e a política

- A noción de poder (definición e tipos)
- O poder político. Orixe e lexitimación (aproximacións e definicións clásicas, o proceso electoral, outras formas de lexitimar o poder político)
- O Estado como organización do poder político-
 - Nación, sociedade civil e Estado
 - A soberanía e os límites do Estado.
 - A organización do Estado
- Teorías sobre a orixe do sociedade política
 - A teoría platónica e aristotélica.
 - A teoría do ben común
 - As teorías modernas (absolutista, liberal e soberanista)
 - Teorías contemporáneas (teoría da xustiza, do Estado mínimo, da elección pública)

2.1.5. Criterio de avaliación

1ª Avaliación:

Tema 1: A Filosofía e o mundo do saber.

- Recoñecer os problemas filosóficos relevantes para o ser humano e analizalos valorando diversas perspectivas teóricas.
- Analizar os textos filosóficos atendendo a o seu contido temático e a explicación dos termos específicos que aparecen.
- Empregar correctamente un vocabulario básico a nivel de discurso propio da filosofía.
- Realizar as actividades individuais e grupais que se propoñan.
- Compoñer disertacións que expresen de forma clara, coherente e argumentada os problemas filosóficos que contén esta Unidade, razoando os propios puntos de vista.

Tema 2: As preguntas filosóficas fundamentais.

- Recoñecer os problemas filosóficos relevantes para o ser humano e analizalos valorando diversas perspectivas teóricas.
- Analizar os textos filosóficos atendendo a o seu contido temático e a explicación dos termos específicos que aparecen.
- Empregar correctamente un vocabulario básico a nivel de discurso propio da filosofía.
- Realizar as actividades individuais e grupais que se propoñan.
- Compoñer disertacións que expresen de forma clara, coherente e argumentada os problemas filosóficos que contén esta Unidade, razoando os propios puntos de vista.
- Ter actualizado o caderno de clase.

2ª Avaliación:

Tema 3: A filosofía como racionalidade teórica.

- Saber definir e distinguir os conceptos de intelixencia, sensación, percepción, memoria, imaxinación, xuízo, razoamento e argumentación.
- Empregar a terminoloxía propia da epistemoloxía: racionalismo, empirismo, idealismo trascendental, idealismo absoluto, perspectivismo, relativismo e escepticismo.
- Coñecer as distintas posicións sobre a verdade.
- Comentar textos significativos.

Tema 4: A filosofía como racionalidade práctica.

- Recoñecer problemas filosóficos relacionados coa racionalidade práctica.
- Empregar correctamente un vocabulario básico e un nivel de discurso argumentativo propio da razón práctica.
- Realizar as actividades individuais e grupais que se propoñan.
- Compoñer disertacións que expresen de forma clara, coherente e argumentada os problemas filosóficos que contén esta Unidade, razoando os propios puntos de vista.
- Ter actualizado o caderno de clase.

3ª Avaliación:

Tema 8: A dimensión lingüística e simbólica do individuo.

- Recoñecer os problemas filosóficos relevantes da unidade didáctica e analízalos valorando diversas propostas lóxicas.
- Analizar textos filosóficos atendendo ao seu contido temático e a explicación dos termos específicos que aparezan.
- Resolución de problemas lóxicos.
- Realizar actividades individuais e grupais que se propoñan.
- Compoñer disertacións que expresen de forma clara, coherente e argumentada os problemas filosóficos que contén a Unidade, razoando os propios puntos de vista.
- Ter actualizado o caderno de clase.

Tema 11: Orixe e lexitimidade do poder político.

- Recoñecer os problemas filosóficos relacionados co poder político.
- Empregar correctamente un vocabulario básico e un nivel de discurso argumentativo propio da Unidade temática.
- Realizar actividades individuais e grupais que se propoñan.
- Compoñer disertacións que expresen de forma clara, coherente e argumentada os problemas filosóficos que contén esta Unidade, razoando os propios puntos de vista.
- Ter actualizado o caderno de clase.

2.1.6. Contribución ao Proxecto Lector

Non se contempla neste nivel

2.1.7. Accións de acordo ao Plan TIC

Non se contemplan neste nivel

2.1.8. Metodoloxía didáctica

Exposición, por parte do profesor, dos contidos do libro de texto. Para iso empregaranse esquemas gráficos no encerado ou, ocasionalmente, pedirase aos alumnos que os efectúen eles mesmos. Preguntas frecuentes para determinar o grao de asimilación dos contidos.

Exercicios prácticos sobre os procedementos (mapas conceptuais, definicións, táboas e análises de textos filosóficos)

2.1.9. Procedemento de avaliación

Ferramentas:

Actitude		10 %	(ver cadro seguinte)	
Conceptos e Procedementos	90 %		Probas escritas:	*
			Traballos / expresión escrita	
			Lecturas / Audicións	
			Laboratorios / Expresión oral	

Actitude/Comportamento individual: 1 punto en total

Ningunha incidencia:		1
1	Chamada de atención	
	Falta puntualidade	0'75
	Actitude pasiva	
2	“	0'5
3 ou 4	“	0'25
> 4 ou falta grave	“	0

Conceptos e procedementos:

- 1 exame por avaliación (90% da nota)
- 10% da nota: traballo realizado ao longo da avaliación, sobre todo as chamadas de clase e a presentación de traballos voluntarios.
- Nota final: media aritmética das notas das 3 avaliacións. No caso de que estean suspensas as avaliacións, serán substituídas polas das correspondentes recuperacións.

No caso do **Ensino de Adultos**, polas súas especiais características (idade do alumnado, número de participantes e circunstancias de ingreso), o modo de proceder na avaliación será o seguinte:

O exames representarán o 80% da nota, O 20 % restante reservárase á corrección das actividades e traballos elaborados ao longo das avaliacións. Non se terá en conta a actitude.

2.1.10.Actividades de recuperación

Prestando atención á asimilación activa dos contidos por parte de todo o alumnado, proporáanse as seguintes actividades de reforzo:

- Elaboración guiada de mapas conceptuais ou táboas informativas dos temas que maior dificultade presenten ó alumnado.
- Redaccións ou recensións de ensaios (ou artigos periodísticos) sinxelos sobre temas puntuais.
- Comentarios de textos alternativos.

2.1.11.Materiais e recursos didácticos

O libro de texto é:

Autores: Moisés Lozano Paz, Modesto López Bouzas, Patricia Figueroa Rodríguez e José L. Martínez Costas.

Título: Filosofía e Cidadanía.

Editorial: McGraw-Hill

ISBN: 978-84-481-6997-8

Depósito legal: M-39668-2008

2.1.12.Actividades complementarias e extraescolares

Denominación da actividade: Cachai: Aula Aberta de Filosofía e Ética.

Data de celebración: Febreiro-Marzo 2009.

Lugar de celebración: Auditorio Municipal de Narón.

Obxectivos:

- x A nivel cognitivo:
 - comprender o mundo no que vivimos.
 - Espertar o sentido crítico do alumno. Implicación co ámbito social.
 - Desenvolver a súa capacidade intelectual e cognoscitiva. Fomentar o debate: as hipóteses, a argumentación e a comprensión de textos.
- x A nivel de actitudes:

- Provocar o interese pola Filosofía, polo pensamento contemporáneo.
- Incentivar a lectura e a comprensión de textos.
- x A nivel Ético (integración):
 - Educar en Valores: Solidaridade, tolerancia, igualdade, xustiza, legalidade.
 - Facilitar a preparación dos alumnos e alumnas á multiculturalidade crecente nas aulas.
 -

2.1.13. Atención á Diversidade:

Non procede este curso 2009-10

3.- ANTROPOLOXÍA

3.1. 1º Bacharelato

3.1.1. Contribución da materia ás competencias básicas:

Non se contempla neste nivel

3.1.2. Obxectivos.

- Adquirir unha visión científica do ser humano, atendendo á súa dimensión biolóxica e cultural.
- Coñecer, comprender e asumir as diferenzas e valorar a súa importancia para a supervivencia da especie nun mundo cada vez máis intercomunicado.
- Adoptar, fronte ao feito da diversidade cultural e biolóxica, unha perspectiva integradora, que supere o etnocentrismo e o relativismo, que posibilite o recoñecemento libre de prexuízos e a relación responsable coas outras persoas.
- Coñecer, analizar e comprender os procesos que conforman a natureza e a cultura humanas.
- Fomentar actitudes de tolerancia que faciliten o diálogo entre culturas.
- Adquirir unha comprensión global do humano, a partir das achegas dos distintos campos da antropoloxía, das distintas ciencias humanas, sociais e naturais.
- Valorar as achegas desde varias perspectivas, como facilitadoras das claves que permitan realizar a conexión e a interpretación crítica dos diferentes materiais antropolóxicos.
- Coñecer a especificidade dos estudos antropolóxicos, familiarizarse cos seus métodos de traballo específicos e aplicarlos ao estudo do contorno próximo, a fin de mellorar o coñecemento e valorar o patrimonio cultural de Galiza.
- Transferir os coñecementos adquiridos á análise dos problemas fundamentais do mundo actual co fin de comprender as súas causas e implicarse activamente nas súas solucións.

3.1.3. Contidos

1ª Avaliación:

0 Que é a Antropoloxía: Definición, Ramas e Métodos

A Antropoloxía Física e/ou Biolóxica
A Antropoloxía Cultural
A Antropoloxía Filosófica
Os Métodos de Traballo

1 As orixes do ser humano

A Evolución

O que sabemos hoxe en día da evolución humana
As orixes do animal humano

2 A Postura bípede

Camiñando con dúas patas
As vantaxes da bipedía

3 A orixe das diferenzas raciais

As diferenzas raciais
A orixe da diversidade humana
A diversidade da especie humana

4 Intelixencia e cerebro

Un cerebro para sobrevivir
A asimetría do cerebro
A complexidade do neocórtex
Desenvolvemento do lóbulo frontal ou córtex frontal
Evolución e encefalización
Cerebro e estómago
Xenes e linguaxe
Unha infancia moi longa

5 Comida e evolución

Comemos de máis
Comida e evolución humana
Buscando comida fóra de África
A revolución agrícola

2ª Avaliación:

6 As diferenzas entre os sexos

Evolución do corpo feminino
O dimorfismo sexual
A selección sexual

7 Determinismo xenético e cultural

Os xenes mandan: o determinismo biolóxico
A cultura é o decisivo: non todo está nos xenes
Outro tipo de determinismo: determinismo cultural
Outras explicacións antropolóxicas: a dualidade do ser humano
Natureza e cultura

8 O auxe cultural

O auxe cultural
Que é a cultura?
O éxito da cultura

9 Animais sociais

As sociedades animais
A especificidade da sociedade humana

10 As relacións de parentesco

As relacións de parentesco
Linaxe e filiación
As relacións de afinidade
Terminoloxías de parentesco
Os átomos de parentesco

11 Modelos de subsistencia

Formas de compartir
Economía e costumes

3ª Avaliación:

12 As sociedades igualitarias

As sociedades igualitarias: as bandas
As sociedades estratificadas: as tribos
As xerarquías sociais: as xefaturas

13 A orixe do estado

A orixe do Estado
A invención do Estado
Estado e control
Guerra e poder

14 As orixes do patriarcado

Existiron sociedades matriarcais?
A orixe do patriarcado
Sexo vs. Xénero

15 Mitos, ritos e relixións

Mitos, ritos e relixións
O horizonte mitolóxico
Os rituais
As relixións
A fronteira entre maxia e relixión

16 O noso contorno cultural.

O hábitat
Os modos de produción
As relacións de parentesco
A lingua
Os costumes

3.1.4. Contidos mínimos

1ª Avaliación:

- Características, obxecto e método dos estudos antropolóxicos.
- Principais ramas da antropoloxía.
- Fundamento biolóxico da cultura. O proceso de hominización.
- A teoría da unidade da especie humana no evolucionismo.
- Raza, cultura, herdanza e medio.

2ª Avaliación:

- Natureza, cultura e sociedade.
- Interiorización de valores e patróns culturais.
- A diversidade cultural.
- A racionalidade e as lóxicas culturais. Alteridade e unidade das culturas.
- O cambio cultural. Diversidade e progreso.
- A cultura como orde simbólica.
- Símbolos e comunicación.

- Linguaxe e cultura. Comunidades lingüísticas.
- O poder das palabras e os nomes. Linguaxe e poder.
- A arte e as súas implicacións socioculturais
- Relacións interpersoais e organización social.
- Espazo e parentesco. A pertenza a un contexto social. Os roles.

3ª Avaliación:

- Mito, rito, maxia e relixión.
- Conflito e orde. Manexo do conflito.
- A base das institucións legais.
- As sociedades pre-estatais. A política no Estado.
- A desigualdade. Os efectos do colonialismo sobre as sociedades primitivas. Descolonización e dependencia.
- A sociedade global.

3.1.5. Contribución ao Proxecto Lector

Non se contempla neste nivel

3.1.6. Accións de acordo ao Plan TIC

- Non se contemplan neste nivel

3.1.7. Criterio de avaliación

1. Relacionar a información procedente de diversas áreas do saber para comprender as características que constitúen os trazos universais que definen a especie humana e as variantes das distintas poboacións.

Preténdese comprobar a capacidade do alumnado para identificar os diferentes factores que confluíron no proceso de hominización e a súa interacción na conformación dos trazos específicos da especie, factores que explican as variacións e diferenzas das distintas poboacións, desmontando os prexuízos raciais.

2. Identificar e explicar os distintos elementos e estruturas que conforman unha cultura.

Con este criterio preténdese comprobar se as alumnas e os alumnos son quen de identificar os compoñentes máis relevantes dunha cultura e de integralos nunha concepción global; así mesmo se comprende os mecanismos de transmisión entre distintas xeracións e os factores explicativos do cambio cultural.

3. Describir, analizar e explicar, usando conceptos adecuados, algún elemento cultural do seu contorno, e comparalo con outras manifestacións culturais, establecendo semellanzas e diferenzas.

Preténdese comprobar con este criterio a capacidade do alumnado para transferir o aprendido ao ámbito próximo, reflexionar sobre un feito cultural determinado, evitando simplificacións; así mesmo, verificarase a presenza de criterios de comparación obxectiva entre distintas culturas, adoptando un punto de vista que supere prexuízos etnocéntricos.

4. Participar en debates sobre cuestións de actualidade, relativas ás relacións entre distintos modos de vida, usando un vocabulario apropiado e argumentos pertinentes.

Preténdese verificar a capacidade do alumnado para interesarse polos problemas suscitados pola convivencia entre persoas de distintas culturas, así como para adoptar posturas de respecto e tolerancia. Búscase, así mesmo, comprobar a súa capacidade de achegar argumentos.

5. Realizar sínteses integradoras a partir de achegas teóricas traballadas, e información adquirida en distintas fontes.

Trátase de comprobar se o alumnado é quen de contrastar e relacionar información variada sobre os temas obxecto de traballo. O seu grao de capacidade para reflexionar, desde unha perspectiva filosófica, sobre cuestións relativas á identidade humana e á dignidade da persoa.

6. Elaborar un traballo de investigación sobre algún aspecto cultural do contorno.

Con este criterio comprobarase a capacidade de utilizar a reflexión, contrastar opinións, chegar a conclusións e resumir os coñecementos adquiridos a través de métodos e técnicas de traballo específicos na investigación antropolóxica.

3.1.8. Metodoloxía didáctica

Exposición, por parte do profesor, dos contidos do libro de texto. Para iso empregaranse presentacións en formato OpenOffice Impress ou similares. Preguntas frecuentes para determinar o grao de asimilación dos contidos.

Exercicios prácticos sobre os procedementos (mapas conceptuais, definicións, táboas e análises de textos antropolóxicos)

Visionado de películas con guía para os alumnos. Téñense programado as seguintes películas:

1ª Avaliación: J.J. Annaud, *En Busca do Lume*, 1981

2ª Avaliación: Thomas McCarthy, *The Visitor*, 2007

3ª Avaliación: Robert J. Flaherty, *Hombres de Arán*, 1934

Traballo de campo dirixido polo profesor e centrado en diferentes aspectos da cultura tradicional galega. Desenvolverase ao longo de todo o curso.

3.1.9. Procedemento de avaliación

Na cualificación dos alumnos e alumnas se terán en conta, en pe de igualdade, por unha banda os exames (50 %) e por outra as actividades diarias de aula e os traballos propostos en cada avaliación (50 %).

Os traballos propostos serán os seguintes:

- 1ª avaliación: Recensión sobre un libro de antropoloxía, dunha lista proposta polo profesor
- 2ª avaliación: Presentación (en formato OpenOffice Impress ou similares) sobre algunha etnia que elixa a/o alumna/o
- 3ª avaliación: Traballo de Campo sobre algún aspecto da vida cotiá do noso entorno, do pasado ou da actualidade

A cualificación final virá dada pola media aritmética das cualificacións obtidas nas tres avaliacións. No caso de que a media sexa inferior a 5 terase que recuperar a parte ou partes previamente suspensas nun exame ao final do curso.

Na convocatoria extraordinaria de setembro só se terá en conta a cualificación obtida no exame, que versará sobre os contidos de todas as avaliacións.

3.1.10. Actividades de recuperación

No caso de que a/ alumna/o non supere algunha avaliación farase un exame de recuperación no medio da avaliación seguinte, e se lle propondrá unha “batería” de actividades extra sobre os contidos dos que amose menor dominio.

3.1.11.Materiais e recursos didácticos

Neste curso, o libro de texto a utilizar na materia de Antropoloxía é o seguinte:
Eva Garea Traba, *Antropoloxía*, Ed. Xerais 2009

3.1.12.Actividades complementarias e extraescolares

Non se programa ningunha actividade.

3.1.13. Atención á Diversidade:

- Non procede este curso 2009-10

4.- Constancia de información ao alumnado

A programación dos Departamentos de Filosofía do IES As Telleiras, como parte da PXA, está á disposición do alumnado e das persoas as que lles corresponda a súa titoría legal na Secretaría do centro. En adición ao anterior todos os anos se actualiza na páxina web do Instituto.

Para completar a información todo o alumnado disporá da folia de presentación de materia na que se recollen os aspectos máis destacados da programación, para elo se lles entregará unha as persoas as que lles corresponda a titoría legal dos alumnos de ESO e haberá unha copia dispoñible en todas as aulas de bacharelato.

5.- Criterios para avaliar a programación

Con carácter xeral:

- A adecuación de obxectivos, contidos e criterios de avaliación ás características e necesidades do alumnado
- As aprendizaxes acadadas polo alumnado
- As medidas ordinarias de atención á diversidade dentro da aula
- As medidas extraordinarias de atención á diversidade
- O desenvolvemento da programación didáctica
- A organización da aula para desenvolver as programacións
- O aproveitamento de recursos dispoñibles no centro e no contorno para desenvolver as programacións
- Os procedementos de avaliación do alumnado

Con carácter específico:

Ao remate do curso consideráranse, ademais, os seguintes criterios para avaliar o resultado do labor docente

- Éxito académico:
 - Ben: 90% aprobados
 - Mellorable: 70% aprobados
- Materia impartida:
 - Ben: 100%
 - Mellorable: 75%

6.-Información ao alumnado

Co obxecto de facilitar o coñecemento das Programacións Didácticas, elaboradas por cada un dos Departamentos do IES As Telleiras, ao conxunto da comunidade educativa e en particular ao alumnado e ás súas familias, o centro pon a disposición da mesma as seguintes opcións:

Como documento pertencente á Programación Xeral Anual (PXA) todas as Programacións dos Departamentos didácticos están a disposición do alumnado e das persoas ás que lles corresponda a súa titoría legal na Secretaría do Centro.

Asemade todas as programacións son publicadas na páxina web do centro <http://centros.edu.xunta.es/iesastelleiras/> que, neste aspecto, é actualizada anualmente.

En adición ao anterior e como parte do sistema de calidade no que está inmerso o noso centro cada departamento realiza unha presentación de materia, segundo o modelo MD75010404, na que se recolle os aspectos máis destacados da programación tales como os contidos temporalizados por avaliación así como os materiais e instrumentos de avaliación por nivel e materia. Estas follas de presentación de materia:

Son publicadas na páxina web do centro <http://centros.edu.xunta.es/iesastelleiras/> que, neste aspecto, é actualizada anualmente.

Unha copia das mesmas:

Entrégase, ao comezo do curso, a todo o alumnado.

Entrégase ás persoas ás que lles corresponde a titoría legal durante a primeira reunión de acollida ás familias como se recolle no apartado 7.2 do plan de convivencia.

Queda dispoñible en cada unha das aulas.

7.-Acreditación de coñecementos previos

Non procede.